

16. YÜZYIL DİVAN ŞİİRİNDE SEBK-İ HİNDÎ İZLERİ: EMRÎ DİVANI ÖRNEĞİ
TRACES OF SEBK-I HINDÎ IN 16TH CENTURY DİVAN POETRY: AN EXAMPLE OF
EMRÎ'S DÎVAN

ESRA AKA

Doktora Öğrencisi, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı

PhD Student, Recep Tayyip Erdoğan University, Institute of Graduate Education, Department of Turkish Language and Literature

esra_aka20@erdogan.edu.tr

 <https://orcid.org/0000-0002-0971-1269>.

Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Dergisi-Journal of Turkish Language and Literature
TÜRKDED-3, Aralık-December 2021 Rize

Makale Türü-*Article Types* : Araştırma Makalesi-Research Article
Geliş Tarihi-*Received Date* : 27.11.2021
Kabul Tarihi-*Accepted Date* : 07.12.2021
Sayfa-*Pages* : 119-138.

16. YÜZYIL DİVAN ŞİİRİNDE SEBK-İ HİNDÎ İZLERİ:

EMRÎ DİVANI ÖRNEĞİ

Esra AKA¹

Özet

16. yüzyılda, Fars kültür ve siyasetinin baskın olduğu bölgede varlık gösteremeyen şairlerin etkisiyle, özellikle Horasan ve çevresinde ortaya çıkıp geniş bir coğrafyaya yayılan *Sebk-i Hindî*'nin, Türk edebiyatında daha ziyade 17. ve 18. yüzyıllarda etkili olduğu bilinmektedir. Bu üslubun etkisiyle yazılan şiirlerde, anlam sözden daha üstün tutulmuş ve eserlerde şairlerin tasavvur dünyası, yeni ve özgün ifadeler, uzun ve girift tamlamalar fazlaca yer edinmiştir. *Sebk-i Hindî* üslubunun Anadolu sahasında da 16. yüzyıldan itibaren hissedildiğini ortaya koymayı hedeflediğimiz bu çalışmada, *Emrî Divanı*, dil hususiyetleri, mana ve muhteva özellikleri göz önüne alınarak incelenmiştir. Dönemin genel hususiyetleri dikkate alındığında, kesin bir şekilde *Sebk-i Hindî*, 16. yüzyıldan itibaren Türk şiirinde etkili olmuştur demek mümkün değildir fakat bu dönemde yaşayan ve edebî muhitlerde “*Sultânu 'ş-şuarâ, Emirü 'ş-şuarâ, Hallaku 'l-meâni*” sıfatlarıyla anılan Emrî'nin şiirlerinde, *Sebk-i Hindî* özellikleri olarak ifade edilen “*genişletilmiş tamlamalar, kapalı ve girift anlam, aşırı hayalcilik, ızdırap, mübalağa ve tezat*” gibi özelliklerin yer aldığı, divandaki örnek beyitler üzerinden açıklanmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: 16. Yüzyıl Divan Edebiyatı, *Sebk-i Hindî*, *Emrî Divanı*.

TRACES OF SEBK-İ HİNDÎ IN 16th CENTURY DİVAN POETRY:

AN EXAMPLE OF EMRÎ'S DİVAN

Abstract

In the 16th century, *Sebk-i Hindî*, which appeared in and around Khorasan and spread to a wide geography, was mostly known to be influential in Turkish literature in the 17th and 18th centuries due to the influence of poets who could not exist in the region dominated by Persian culture and politics. In the poems written under the influence of this style, meaning was held above the word and the imagination of poets, new and original expressions, long and intricate completeness were taken a lot of place in the works. In this study, which we aim to show that *Sebk-i Hindî* style is felt in Anatolian field since the 16th century, the *Divan of Emrî* has been examined taking into account language characteristics, meaning and content characteristics. Considering the general characteristics of the period, it is not possible to say with certainty that

¹ Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Doktora Öğrencisi.

Sebk-i Hindi has been influential in Turkish poetry since the 16th century; However, in the poems of Emrî, who lived in this period and are known as "*Sultanu'ş-şuarâ, Emirü'ş-şuarâ, Hallaku'l-meâni*" in literary circles, which are expressed as *Sebk-i Hindi* features, It has been tried to be explained through the example couplets in the divan, which include features such as "*extended phrases, closed and intricate meanings, extreme imagination, suffering, exaggeration and contrast*".

Keywords: 16th Century Divan Literature, *Sebk-i Hindî*, Emrî's Divan.

Giriş

Safevîler döneminde, yönetimin önceliği siyasi birliği sağlamak olduğundan daha çok hükûmet işleri ön planda idi. Devlet içindeki Şîa-Sünnî çatışması edebiyata da yansımış mezhepsel farklılıklardan kaynaklı görüşler ile siyasi ve dinî baskılar ortak bir edebî zemin oluşmasını da zorlaştırmıştır. Son dönem Fars edebiyatı tarihçileri ile üslup bilimciler, *Sebk-i Hindî*'nin oluşmasında en büyük etken olarak Safevî hükümdarlarının, Şîa büyükleri için yazılmış medhiyeler dışındaki eserler ve şairlerle ilgilenmediklerini göstermişlerdir (Babacan 2012: 67-71). Kamer Âryân, Şîa taassubunun Sünnî şairlere karşı tutumlarını ise şu şekilde ifade etmiştir:

Siyâseti, Ehl-i Sünnet düşüncesine sahip çıkan Osmanlılar karşısında Orta Doğu'da Şîa'yı yaymak ve onu bayraklaştırmak olan bu yeni devlet, İran'daki diğer devletlerin aksine şiir ve şairliğin yayılmasına önem vermemiştir. Ayrıca hiçbir şekilde hanedanlarının siyasî propagandası olarak şair medhiyelerinden faydalanmak istemiyorlardı. Bu durum birçok yerde mahallî emirler tarafından düzenlenen küçük meclisler dışında kasîdeciliğe hayat hakkı tanımıyorlardı (Âryân 2005: 85).

Böyle bir ortamda varlık gösteremeyen edip ve şairler, ülkeyi terk etmek zorunda kalmış ve hükümdarlarından devlet adamlarına kadar tüm hanedan mensupları ve ülkenin ileri gelenlerinin şairlere teveccüh gösterdikleri Bâbü Devleti'ne sığınmışlardır. Bu iki zıt durumun neticesinde Safevî baskısından kaçan şairler, sanatlarını Horasan² ve çevresinde icra etmeye başlamıştır. Genel özellikleri arasında "*kapalı ve derin anlam, ızdırap, aşırı hayalcilik*" gibi hususların ağırlıkta olduğu yeni bir şiir tarzı olarak ortaya çıkan bu yeni üsluba "*Sebk-i Hindî*" adı verilmiştir.³ *Sebk-i Hindî*, Hind tarzı ya da Hind üslubu denilen bir söyleyiş biçimi olup Hind şiirinin etkisi ile olgunlaşan şiir üslubudur. Üslubun tanınmış şairleri Urfî, Feyzî-i Hindî, Tâlîb, Kel'im, Sâib ve Şevket, Türk şiirinde ise en büyük temsilcisi Nâ'il'i olmakla birlikte İsmetî,

² Bugünkü Horasan'ın kuzeyi ile Merv, Nesâ, Serahs yörelerinin *Türkmenistan*, Belh ve Herat yörelerinin *Afganistan*, geriye kalan bölümünün ise *İran* olarak adlandırıldığı coğrafyadır.

³ *Sebk*: 1. (Madenler için) eritip kalıba dökmek; 2. edeb. Bir ifadenin tertip tarzı, üslûbu. Kubbealtı Lugatı erişim: <http://lugatim.com/s/sebk> (06.12.2021)

Fehîm-i Kadîm, Şehrî, Neşâtî, Arpaeminizâde Sâmî ve son büyük temsilcisi olan Şeyh gâlib'dir. (İpekten 2019: 5). İsrâfil Babacan, *Sebki Hindî*'nin genel özelliklerini “*Şekil ve Âhenk Özellikleri*”, “*Dil ve Lafız Özellikleri*” ve “*Mana ve Muhteva Özellikleri*” olmak üzere üç başlık altında toplamıştır (Babacan 2012: 173-319). Bu başlıkları oluşturan özellikler ise, şiirlerde daha çok insan ruhuna yaklaşımla daha önce kullanılmış mazmunların yetersiz kalması ve yeni mazmunlar bulma ihtiyacının neticesinde şekillenmiştir. Şiirin insan ruhuna yaklaşmasıyla oluşturulacak bu yeni üslup ile mazmunlar değiştirilip geliştirilmiş, bunlara yeni mazmunlar ve yeni hayaller eklenmiştir (İpekten 2019: 5). Cafer Mum'un aşağıdaki ifadeleri, Türk edebiyatındaki etkilerinin 17. yüzyıldan itibaren görüldüğü kabul edilen *Sebki Hindî* özelliklerinin çok daha eskiye dayandırılabilceği hakkındaki görüşleri de konu itibarıyla dikkate değerdir:

Sebki Hindî'nin, aslında çok daha evvel Sebki Irakî içinde Emîr Hüsrev-i Dehlevî ve Hâfız-ı Şirâzî tarafından başlatılan bir sürecin zaman içinde tekâmül etmesi sonucu ortaya çıktığı ve bu iki şairin XY. ve XVI. yüzyıl divan şairleri üzerinde ne kadar etkili isimler olduğu gerçeği dikkate alınrsa, divan şiirinin de Fars şiirine paralel bir dönüşümü kendi içinde yaşadığı ve yeni üslubu kolaylıkla benimseyebilecek bir altyapıya önceden sahip olduğu daha kolay görülecektir. Necâtî Bey'den başlayarak Nedîm'e kadar uzanan mahallî/folklorik unsurlardan yararlanma bağlamında, günlük konuşma diline ait çeşitli atasözü, deyim ve ifade biçimlerinin şiir diline, çevreye at bazı unsurların şiirin muhtevasına girmeye başlaması da divan şiirinde Sebki Hindî için uygun bir zemin hazırlamıştır. (Mum 2007: 382-383).

Bu görüş çerçevesinde hazırlamış olduğumuz çalışmada, 16. yüzyıl divan şairleri arasında “*hallâku'l-ma'ânî*” olarak anılan muamma ve tarihleriyle meşhur olan Emrî'nin şiirleri incelenmiştir. Şunu belirtmek gerekir ki bu çalışmanın amacı, Emrî'nin bir *Sebki Hindî* şairi olduğunu ispatlamak değildir. Yalnızca 16. yüzyılda yazılmış şiirlerde de *Sebki Hindî*'nin derin ve girift manalar, mübalağalar, uzun tamlamalar, yeni ve özgün ifadelerin kullanımı gibi birçok özelliğinin görüldüğünü ortaya koymaktır.

1. Emrî: Hayatı, Sanatı ve Eseri

1.1. Hayatı

Asıl adı Emrullâh olan ve kaynakların çoğunluğunda “*Emrî Çelebi, Emrullâh Çelebi*” olarak ifade edilen Emrî'nin, Edirneli olduğu bütün kaynaklarda ittifakla belirtilmiştir. Ailesi ve hayatı hakkında çok fazla bilgi olmayan Emrî'nin, İstanbul ve Edirne dışına çıkmadığı, yalnızca tevliyet görevi münasebetiyle Medine'de bulunduğu kaydedilmiştir. Başka bir işle meşgul olmaması, yüksek bir gelire sahip olmadığını yansıtmaktadır. 16. yüzyılın ihtişamı ve şairlere olan iltifat göz önüne alındığında, Emrî'nin yüksek mevkilere gelmemesi, onun kanaatkâr bir şair

olması ve hiçbir devlet büyüğüne medhiye yazmamasının yanı sıra tahsilini yarıda bırakmış olmasına da bağlanmıştır. Kaynaklarda aşırı derece esrar tutkusu olduğu ifade edilen şairin ömrünün sonuna kadar bu hâl içinde olduğu ve aynı minval üzere Edirne’de vefat ettiği bilinmektedir (Saraç 1991: 7-11).⁴

1.2. Sanatı

Şiirleri son derece orijinal ve zengin hayallerle dolu olan Emrî, devrinde yazılan tezkireler ve şiir mecmualarında “*Sultanu ’ş-şuarâ, Emirü ’ş-şuarâ, Emlahu ’ş-şuarâ*” olarak anılmış (Saraç 2012: 323) daha önce hiçbir şairin aklına gelmeyen manaları kullanması sebebiyle de “*hallâku ’l-ma ’ânî*” olarak ifade edilmiştir (Şentürk 2017: 344). Dönemin tezkirecileri tarafından yakından tanınan Emrî’nin edebî kişiliği ve sanatı hakkındaki görüşler “*ince tahayyül ve bakir mana, muamma sahasındaki kabiliyeti ve tarih düşürmedeki başarısı*” olmak üzere üç noktada toplanmaktadır (Saraç 1991: 18). Ahmed Badî, Emrî için “*Divan-ı eş’ârı serapa muamma ve muhayyel ve tarihleri bî-bedeldür*” ifadesini kullandıktan sonra Ubeydî, Bâkî, Hayâlî ve Emrî’nin özelliklerini bir araya topladığı aşağıdaki şiiri kaydeder:

Ubeydînin sözünde sûz vardur

Edâda lik Bâkî bî-bedeldür

Nezâketde Hayâlî gibi olmaz

Velî Emrî tahayyülde meseldür (Saraç 1991: 19)

Görüldüğü üzere Emrî, şiirlerinde kullandığı hayal unsurları, harf oyunları, derin ve girift manalar ile oldukça dikkat çekmiştir. Özellikle muamma konusunda meşhur olan Emrî, İranlı şairleri geride bırakacak bir kabiliyet göstermiştir. Ayrıca kaynaklarda tarih düşürme konusunda da mahir olduğu ifade edilen Emrî’nin “*tarh usulî*” denen tarih düşürme çeşidinin başlamasında da öncü kabul edildiği görülmektedir (Saraç 1991: 18). Türkan Alvan’ın yapmış olduğu doktora çalışmasında Emrî’nin dil ve üslubu konusundaki; “*Rumeli tarzına sahip şairlerin rind ve kalender meşrepli, tok gözlü, istiğna sahibi ve yoksul da olsa dünyayı önemsemeyen, dünyaya tepeden bakan, özellikleri Emrî’de de görülür.*” (Alvan 2005: 192) ifadesinden de anlaşıldığı üzere Emrî, dünyaya tamah etmeyen bu sebeple de himaye edilmek için methiyeler kaleme almayan ızdırap ve gam içinde dertlerini esrarın etkisiyle unutmaya çalışan bir şairdir.

⁴ Aşağıda verilen gazelinde de görüldüğü üzere Emrî, mal mülk sahibi biri değildir:

*Ben ol rindem ki hây u hüy-ı âlemden ferâgum var
Şeh-i iklim-i ’şkâm ne kanadum ne otagum var*

*Ben ol Mecnûn-ı şeydâyam ki mihnet kûhsârında
Hayâl-i kadd ü hadd-i yâr ile dâg üzre bâgum var*

...

*Ben ol pîrem ki her şeb hânkâh-ı dilde ey Emrî
Bu âh-ı âteşinümden yanar rûşen çerâgum var* (G. 197)

Muhtemelen bu kaçıştan dolayı kendi hayal dünyasında çok fazla şey biriktirmiş ve hiç kimsenin tahayyül edemeyeceği manaları uygun kelimelerle birleştirerek şiirlerine ustaca yerleştirmiştir.

1.3. Eseri

Emrî'nin bilinen ve günümüze ulaşan tek eseri *Divanı*'dır. Ölümünden sonra tertip edilen yurt içi ve yurt dışında birçok nüshası bulunan eserin tenkitli metni, 1991 yılında M. A. Yekta Saraç tarafından "*Emrî ve Divanı*" başlığıyla doktora tezi olarak hazırlanmıştır. Saraç'ın hazırladığı çalışmaya göre eserde; 581 gazel, 2 tahmis, 1 müstezad, 1 murabba, 1 muhammes, 1 müsemmen, 530'dan fazla mukatta ve 650 civarında muamma tespit edilmiştir. Muammaları sayıca fazla olmasından dolayı müstakil olarak da toplanmıştır (Saraç 1991: 53). *Emrî Divanı* üzerine Saraç'tan sonra, 2005 yılında Türkan Çınar Alvan "*Emrî Divanı'nın Nazım Bilgisi ve Belâgat Yönünden İncelenmesi*" ve 2018 yılında Veysi Turan "*Emrî Divanı Sözlüğü (Bağlamli Dizin ve İşlevsel Sözlük)*" adlı çalışmalarını yapmıştır.

2. Emrî Divanı'nın Sebk-i Hindî Çerçevesinde İncelenmesi

Bu bölümde Emrî'nin şiirleri, *Sebk-i Hindî*'nin belirgin özellikleri çerçevesinde "*dil özellikleri ve muhteva özellikleri*" olmak üzere iki başlık altında toplanmış ve incelenmiştir.⁵

2.1. Dil Özellikleri

2.1.1. Genişletilmiş Tamlamalar ve Birleşik Yapılar

Divan şiirinin genel yapısında bulunan tamlamaların *Sebk-i Hindî*'yle birlikte çok daha uzun ve iç içe geçmiş bir hâl aldığı görülmektedir. *Sebk-i Hindî* şiirinin akla gelen ilk özelliği, üç veya daha fazla unsurun oluşturduğu karışık ve genişletilmiş tamlamalar ile iki unsurlu tamlamaların ters çevrilmesi (*izâfet-i maklûb*) ya da kısaltılmasından oluşan (*izâfet-i maktu*) tamlamalardır (Babacan 2008: 185). Bu tamlama ve birleşik yapıların kimi zaman bir mısraın tamamında kullanıldığı görülmektedir. *Emrî Divanı*'ndan verilen örneklerde de bazen bir mısraın tamamı tamlamalardan oluşmaktadır. Aşağıda verilen örneklerde de görüldüğü üzere şair, her beyte yoğun bir anlam katmak ve mananın giriftliğini artırmak için uzun tamlamalara başvurmuştur:

Girdâb-ı gamdan eyledi dil zevrâkın halâs

Hızır irdi hatt-ı sebz-i ruh-ı dil-rübâ aña (G. 4/ B. 4)

Misâl-i nokta-i müşgîn-i nûn-ı nergisdür

⁵ Örnek beyitler, M. A. Yekta Saraç tarafından hazırlanan "*Emrî ve Divanı*" başlıklı e-kitaptan (https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/10606_giris-emridivanipdf.pdf?0) alınmıştır. Çalışmamızda gazeller "G", kasideler "K", mukattalar "M", muhammesler "Mh", murabbalar "Mr", beyitler "B." kısaltmalarıyla gösterilmiş; şiir ve beyit numaraları ayraç içerisinde verilmiştir.

Kaşuñla çeşmüñün üstinde hâl-i 'anber-sâ (G. 31/ B. 2)

Olalı hem-dem-i sultân-ı hayâl-i ruh-ı yâr

Çöpi çöp üzre komaz merdüm-i çeşm-i bîmâr (G. 128/ B. 1)

Letâfet âbıdır rûy-ı safâ-bahş-ı nigâr Emrî

Dehân anda nişân-ı katre-i bâran-ı kudretdür (G. 158/ B. 5)

Soyunmuş dest-i şevk-i cezbe-i pîr-i mahabbetle

Fenâ ocagına düşmüş niçe abdâlumuz vardur (G. 169/ B. 3)

Hevâ-yı sohbet-i fasl-ı bahâr-ı rûy-ı yâr âhir

Yakasuz kor güli vü bülbüli peşmîne-pûş eyler (G. 173/ B. 2)

Tafsîl-i vasf-ı hâl-i ruh-ı lâle-gûn ile

Yazdı zemîn sahifesine eşk-i hûn ile (G. 429/ B. 1)

Dilde zahm-ı hâr-ı sevdâ-yı leb ü ruhsâr-ı yâr

Baş virse gonca açılrsa gül-i hamrâ olur (M. 113/ B. 2)

Sevâd- ı dâde ki Mecnûn gözinde peydâdur

Sevâd-ı sâye-i çetr-i siyâh-ı Leylâdur (M. 187/ B. 1)

Hayme-i zer-kâr-ı dûd-ı pür-şerâr-ı âh için

Kehçeşân encümle bir simîn sütündür zer-nişân (M. 371/ B. 3)

2.1.2. Somutlaştırma

Şiirde anlam yoğunluğunu artırmak, alışılmış kelimelerle alışılmamış anlamlar vermek şairlerin en çok kullandıkları yöntemlerden biridir. Terkiplerde somutlaştırma, klasik Türk şairinin sık kullandığı ve özellikle soyut duygularının aktarımına imkân sağlayan bir ifade tarzıdır (Mum ve Belli 2021: 81). Türlü öğretim alanlarında, sık sık başvurulan öğretici anlatım biçimlerinden biri de olan somutlaştırma, başka bir ifadeyle alışılmamış bağdaştırmalar, günlük

hayatta kullandığımız soyut kavramların duyu organlarıyla algılanabilen somutluğa indirilmesi ile ortaya çıkmış bir yöntemdir (Dilçin 2009: 131). Aynı zamanda bir deyim aktarması türü olup Türkçenin anlam biliminin ilgi çekici bir niteliğidir. Türkçede soyut ve anlaşılması zor olan durumlar, somutlaştırma yöntemi ile daha etkili bir biçimde anlatılabilmektedir. Aşağıda verilen örneklerde de görüldüğü üzere Emrî de somut kavramlarla soyut ifadeleri görünür kılmış ve ortaya koyduğu bu ifadelerle ince hayalleri ustaca şiirine yansıtmıştır:

Riştelerdür ki hazân yaprağı içinde durur

Reglerümle ten-i zerdümde benim rişte-i cân

Nokta-i sürh-durur berg-i hazân üstinde

Ruh-ı zerdümdeki hûn katrelere oldu 'ıyân (K. 1/ B. 28-29)

Gerçi kim gülzâr-ı hüsn içre nesîm-i lutf ider

Ol yüzi gülde velî bûy-ı vefadan yok eser (G. 195/ B. 2)

Sirişk etfâlidür öksüzleri evbâşdur çeşmüm

Şarâb-ı 'ışkdan hâlî degül 'ayyâşdur çeşmüm (G. 334/ B. 1)

Humâr-ı 'aklunun def'ine cândan

Mey-i 'ışk ile tolu kâsedür nûn (G. 400/ B. 1)

Mâr-gîr-i hûr-ı a 'zam tolanur devrânı

Şa'sa'a mârına sokdurmag-içün insânı (G.531/ B. 1)

Şişe-i kalbi hód ol seng-dil itmişdi şikest

Ne belâdur hançer-i ta'na-i agyâr dahi (G. 558/ B. 3)

Bûy-ı 'ışk ile sarıldum nâfe-i müşgîne çün

Bir kılına asmadı ol kâkül-i pür-ham gibi (G. 567/ B. 2)

2.1.3. Çoklu Duyulama

Şiirde karşılaşılan çoklu duyulama, iki farklı duyu ile ilgili iki ayrı sözcüğün (aynı tamlamada) arka arkaya gelmesi ve iki duyunun birbirine karışması veya birbirinin yerini almasını anlatan ifadeler şeklinde tarif edilmektedir (Mum 2006: 135-136). İranlı üslup araştırmacılarının "hiss-âmizî" olarak ifade ettikleri çoklu duyulama, en basit ifadeyle bir duyu organına ait özelliğin

başka bir duyu organına verilmesi yöntemidir. Sıradan kelimelerin sıradanlıktan çıkarılarak sanat değeri kazanmasını sağlayan bu özelliğin *Emrî Divanı*'ndaki örnekleri şu şekildedir:

Va 'de-i vasl eyleyüp çeşmüñ açar dil bendini

Nitekim câdûlar efsûn ile açarlar kilid (G.72/B.4)

Dile gelsün kosun sehm-i hadengüñ ey kemân-ebrû

Geçenki zahminuñ ağzı tutulmuş anda bitmişdür (G. 165/ B. 4)

Yaş döker ebr güler gül bu-durur 'âdet-i dehr

Ki biri ağlamayınca biri handân olmaz (G. 214/ B. 3)

Dîde ebrû-yı hamuñ gördükde 'arz itdi dile

Mâh-ı nev görenler ey meh gösterür gayrıya hem (G. 314/ B. 3)

Dür ile merdüm-i çeşmüm eteğin pür eyler

Ger süpürse müje cârûbı ile hâk-i derin (G. 384/ B. 6)

Elüñe al yakasın ey dil eger 'ârif isen

Hûblaruñ koma elüñden hele zinhar etegin (G. 385/ B. 4)

Yürek zahminuñ agzı var dili yog-idi ey Emrî

Gelüp ağzına dil sokmak umulmazdı o peykândan (G. 395/ B. 5)

Nice şîrîn sühan olur görüñ ol hüsrev-i hüsn

Ki dehânı yarıtlur lezzet-i güftârından (G. 402/ B. 4)

Söz atar nâvek-i kâtil müje-i cânâna

Okçılar anuñ için ağzını yurlar kana (G. 462/ B. 1)

2.1.4. Konuşma Diline ve Sosyal Hayata Yer Verme

Şairler arasında benimsenen Mahallî üslubun da bir özelliği olan toplumu ve toplum dilini şiire taşıma özelliği *Sebk-i Hindî*'de de görülmektedir. Şiirlerde tabiat ve sosyal yaşantıya yer veren *Sebk- Hindî* şairleri, gördüklerini olduğu gibi anlatmamış kendi zihinlerinde cereyan edenin

birer yansımasını ortaya koymuşlardır (Demirel 2009: 291). Şiirlerinde devri ile alâkalı adetleri, günlük hayatın içinden birçok unsuru başarıyla yansıtan Emrî, divan şiiriyle sosyal hayat bağlantısını ispatlayan güzel örnekler sunmaktadır (Saraç 1991: 4). Aşağıda verilen örneklerde de görüldüğü üzere Emrî, hayattan uzak bir şair olmanın mukabilinde yaşadığı toplumun dilini ve kültür izlerini şiirlerine taşımış ve bunları yeni anlamlar, farklı imgeler ile vermeyi başarmış bir şairdir:

Va 'de-i vasl eyleyüp çeşmüñ açar dil bendini

Nitekim câdûlar efsûn ile açarlar kilid (G.72/B.4)

Yüzüme bas ayagun dime pâyum alçakdur

Ayak ayak güzelüm kişi nerdübâna çıkar (G. 187/ B. 3)

Vefâ itmez sanurdum kimseye ol şûhu 'uşşâka

Cefâya 'ahd kılmuşdı hele 'ahde vefâ itmiş (G. 228/ B. 3)

Kaçma 'avrat gibi ortaya gel ey kelb rakîb

Er iseñ ceng idelüm gel berü meydâna yine (G. 497/ B. 4)

Yakasın kurtarımadı elinden âteş-i 'ışkun

Bu gice şem'-i bezmün üstine çok döndi pervâne (G. 510/ B. 2)

Başuñı top gibi çalmağa oyun gözedür

Gâfil olma ki hilâl almış ele çevgâni (G. 531/ B. 3)

Çeşm-i bedden sakınup sen gül-i nâziik-bedeni

Asdı boynuña yazup müşg ile saçuñ tômâr (M.126/B. 1)

Nakd-i 'ömri gama virdüm saña cân borcum var

Benden ey merg alacaguñ senüñ ikrâmundur (M. 135/ B. 3)

Elüñi vir öpeyin didüm idi

Baña el virmedi ol boyı çenâr (M. 143/B. 3)

Merdümiñ göz degmesün diyü hayâlün tıflına

Dizdi göz boncuklarını rişte-i müjgânuma (M.421/B. 2)

2.1.5. Farsça Unsurların Türkçe Unsurlar Yerine Kullanımı

Bu özellik, ilk defa *Sebk-i Hindî*'yle birlikte Türk şiirine girmemiştir. Fakat söz diziminde Farsça unsurların ağırlık kazanması ve birçok Farsça kelimenin Türkçe eklerle birlikte kullanılması (Babacan 2008: 266), şiirlerde var olan bir özellik olmasına rağmen yoğunluğu *Sebk-i Hindî* etkisiyle gözle görülür bir şekilde artış göstermiş ve üslubun özellikleri arasında yer almıştır. Aşağıdaki örneklerden de görüldüğü üzere bu kelime yapısı, *Emrî Divanı*'ndaki birçok şiirde de “câ-be-câ, dem-â-dem, dem-be-dem, ser-â-ser, ser-tâ-pa, pîç-â-pîç, gün-be-gün, rû-be-rû” şeklinde kullanılmıştır:

Zülfini tagıtdı zîbâ haddi üzre mû-be-mû

Saçdı gül üstine sünbül yine dilber şâh şâh (G. 67/ B. 3)

Kana yursa cismi incinmem ser-â-pâ tıgı ger

Emrîyâ ol baña bir gül-gûnî atlas câmediür (G. 122/ B. 5)

Felek fülkin yaşum bahri alur giderdi bir yana

Velîkîn dûd-ı pîç-â-pîç-i âhum lenger olmuşdur (G. 166/ B. 3)

Ruhuñ vasfın sabâ gûşına koymuş bülbül ağzından

Tenin gül o hevâdandır ki ser-tâ-pây gûş eyler (G. 173/ B. 4)

Dem-be-dem efgân ider Emrî çemende kâmeti

Ey hilâl-ebrû figân altında nûn olmuş-durur (G. 118/ B. 5)

Kabâ-yı hüsnüñi dikmiş ser-â-ser atlas ile

Elinde sûzen ile sırma mihr-i rahşânuñ (G. 284/ B. 4)

‘Aceb mi Emrîyi cândan ayırsa ey kaşı yâ

Dem-â-dem işlemede aña zahm-ı peykânuñ (G. 285/ B. 5)

Zülfîñ görsen leb-i yârı pey-â-pey iste kim

Hôşdur uzun gicede Emrî şarâb-ı ergavân (G. 362/ B. 5)

Elinde sîm ü zer ile çerâğı mâl-â-mâl

Çemende nergis olupdur müşâbih abdâla (G. 489/ B. 2)

Ne yazdı sîb-i zenahdânuñ üzre hattun kim

Mahabbet ehlimi ser-tâ-ser itdi sevdâyî (G. 519/ B. 2)

Zülfünüñ Emrî ile câ-be-câ gögsinde Emrînüñ

Şerâr-ı âhı düşdi yiri yakmış kara itmiş (G. 228/ B. 5)

Jâleler dürr-i Necef dakdı kulağına anuñ

Oldı gül halka-be-gûşı o ruh-ı zîbânuñ (G. 269/ B. 2)

Arturmaz idi cevr ü cefâsını gün-be-gün

Ger olmasaydı 'âşıkâ yâruñ mahabbeti (G. 572/ B. 2)

2.2. Anlam ve Muhteva Özellikleri

2.2.1. Yeni-Orijinal Manalar

Her şairin öncelikli yazma hedeflerinden biri, kendinden önce söylenmedik olanı söylemek, yeni ve orijinal manalar ortaya koymaktır. Şiirlerde sözden daha çok manaya önem verilmesi ve mana derinliğin yoğun işlenmesi *Sebk-i Hindî* üslubunun da en önemli özelliklerinden biri olmuş şairler, daha önce kimsenin kullanmadığı mazmunları bulmayı ve eski mazmunları değişik yönleriyle ele alarak öncekilerden farklı bir şekilde kullanmayı amaçlamışlardır (Toker 1996: 148). Emrî'nin şiirleri, ilk bakışta sıradan gibi görünse de derin yapıda şairin kendi hayal dünyasının mahsulü olan kelimelerin ve yeni manaların beyitlerde derinliği ve ahengi artırdığı görülmektedir.

Çeşm-i nücûma kühl için ey serv-i meh-likâ

Her gün iziñ tozun çıkarur göklere sabâ (G. 3/ B. 1)

Varak-ı çeşmüme nûr âyetini yazdı ruhuñ

Merdümüm nokta vü kirpüklerüm i'râb aña (G. 19/ B. 3)

Yüzüñe saçsañ gül-âb olur 'arak-nâk âfitâb

Âb-ı rûyuñdan irişür çeşme-i hurşide âb (G. 41/ B. 1)

Ruhun bâgında düşmüş hûşe-i müşgîn zülfünden

O hâl-i müşg bir dâne siyâh engûr-ı misketdür (G. 158/ B. 2)

Semûm u sarsar-ı âhum ne dem germiyyete gelse

Siñer rîk-i beyâbâna ide ide kendün nihân cûlar (G. 174/ B. 4)

Zerre-veş ser-geşte-i. hurşid-i tâbânuz velî

Sâye gibi yanına düşüp siyeh-kâr olmazuz (G. 213/ B. 2)

Ayagina gelür hûn-ı ciğer ‘ayş-i müdâm eyler

Ayagı çeşmümün câm-ı şarâb-ı ergavân gitmez (G.216/ B. 3)

‘Akd olup eşk ile müjgânlarum ey piste-dehen

Haret-i çeşmüñ ile her biri bâdâm oldı (G. 568/ B. 2)

Diş sırtma dürr-i dendânından ey dil kimseye

Hokka-i kalbüñde pinhân eyle ol gevherleri

...

Murg-ı fîrûñ bâg-ı sinemden geçerken bâl açup

Ey kemân-ebur kararmış dūd-ı dilden yirleri (G. 571/ B. 2-5)

2.2.2. Aşırı Hayalcilik ve Mübalağa

Hayal ve mübalağa şüphesiz sadece *Sebk-i Hindî* üslubunda değil divan edebiyatının her döneminde karşımıza çıkan ve şairin ifade imkânlarını genişleten hususlardır. Ancak bu özelliğin yaşam tarzlarının da etkisi ile içe dönük, ızdıraptan beslenen, hayalci kişilik geliştiren *Sebk-i Hindî* şairlerinde en üst seviyede işlendiği görülmektedir. Şairlerin büyük bir çoğunluğu ızdırabı anlatmak için de mübalağa sanatını kullanmaya yönelmiş ve bu konuda ifrat derecesinde şiirler söylemişlerdir (Demirel 2009: 289). Aşırı hayalcilik ve girift anlamlar mübalağayı kaçınılmaz kılmıştır. Aynı özelliği Emrî Divanı’nda da görmek mümkündür. Zira girişte verdiğimiz bilgilerde kendisinin yaşam tarzının ve yalnız kişiliğinin, içe dönük -hatta Bâkî’nin tabiriyle “bengî-esrarkeş” (Saraç 1991: 19-20)- birinin hayal dünyası elbette çok farklı menbalardan beslenecektir. Bunun örneklerini aşağıdaki beyitlerde görmek mümkündür:

Dîdede âb başda hâk elde hevâ gönülde nâr

Derdümüziñ devâsı yok bulmadı kimse çâremüz (G. 221/ B. 3)

Dem-â-dem hecr-i la‘l-i yâr ile kan agrayup çeşmüm

Kızıl ırmağa döndi yaşımı ‘ummâna tapşurdum (G. 345/ B. 3)

Ey boyı serv-i revân bîhûde çağlar cûy-bâr

Merdüm-i çeşmüm benüm ser-çeşme-i deryâ-durur (G. 124/ B. 4)

Belâda hem-demüm tıfl-ı sirişk-i hûn-feşânumdur

Bana bu derdi çekdüren bir iki katre kanumdur (G. 162/ B. 1)

Şeh-i mülk-i gamam Emrî hadeng-i nâle atmağa

Sütân-ı âhum üstinde güneş altun kabagumdur (G. 163/ B. 5)

Duhân-ı nâr-ı âhum çarhı aglatmışdur ol deñlü

Ki eşki katresinüñ adı şimdi ahter olmuşdur (G. 166/ B. 4)

Senüñ müjgân-ı çeşmmüñden var ise leşkerlerüñ saf saf

Benüm de yiryüzini tutar sirişkünden sipâhum var (G. 171/ B. 4)

Hayâl-i zülf-i miyânuñla şöyle inceldüm

Ki kıl kalem ile nakkâş idemez tasvîr (G. 178/ B. 2)

Ey âfitâbum kıl hazer eflâki idinme siper

Çarh okıdur âhum tokuz kat çarhî kalkandan geçer (G. 188/ B. 4)

Saçüñ gamıyla bir âh eyledüm duhânından

Karardı dâg-ı belâ sînede gurâb gibi (G. 566/ B. 3)

Şâh-ı ‘ışkam kabrüm üzre kara Ka’be örtüsi

Âfitâbum sâye-i seng-i mezâr olmuş-durur (M. 207)

2.2.3. Farklı Kavram ve İmgelerin Kullanımı

Sebk-i Hindî şiiirlerinde, özellikle “*ateş, hayret, Musâ-tecelli, kurbân, girdâb, vahşet, bârengî*” gibi kavramlar çok fazla kullanılmıştır (Babacan 2012: 428). Herkesin kullandığı kelimeleri farklı anlamlara gelecek şekilde kullanmak, çevresindeki olayları kendi iç dünyasına ve hayal zenginliğine göre yorumlamak *Sebk-i Hindî* şairlerini diğerlerinden ayıran bir başka özelliktir. Bu husus, Emrî'nin aşağıdaki beyitlerinde de benzer bir yaklaşımla ortaya konmuştur:

Girdâb-ı gamdan eyledi dil evrakın halâs

Hızr irdi hatt-ı sebz-i ruh-ı dil-rübâ ana (G. 4/ B. 4)

Tıfl-ı eşk-i çeşmüme rahm it ki merdüm-zâdedür

Gerçi kim gözden buragılmış yefüm üftâdedür (G. 108/ B. 1)

Letâfet âbidur rûy-ı safâ-bahş-ı nigâr Emrî

Dehân anda nişân-ı katre-i bârân-ı kudretdür (G. 158/ B. 5)

Tarar zülfi ucın gördüm didüm lâyık mı ol şâne

Didi bu gördüğün şâne degüldür sîn-i sümbüldür (G. 159/ B. 2)

O kâkül eyledi Fir'avn gibi târı mâr

Sebeb yiter ide mahv tıgı Mûsî-vâr (G. 177/ B. 1)

Yed-i beyzâsını Mûsî sokardı ceybine el-hak

Yumardı pençesin hurşîd-i rahşân görse bu desti (M. 450/ B. 2)

Gözüne beñzedem mi nergisi kim

Kirpügi saru kendü bir depegöz (G. 219/ B. 2)

Saru saçun ol perî misk ile zencîr eylemiş

Bu dil-i dîvânenüñ bendine tedbîr eylemiş (G. 243/ B. 1)

Muhît-i 'ışkda ben ol neheng-i ejdehâ-kâmam

Yidi deryâyı nüş itdüm hemân bir demde dem çekdüm (G. 346/ B. 2)

Deşt-i gam lâlesi Kaysuñ ciger pâresidür

Berg-i ahmer kızılı dag-ı siyeh karasıdur (M. 137)

2.2.4. Tezat Sanatının Kullanımı

Şairlerin birbirine zıt kelimeler kullanarak şiir yazmaları, zıt kelimelerin anlam karmaşasından yararlanarak etkileyici yorumlar ortaya koymaları yeni bir şey olmasa da bu durum *Sebki Hindî* şairlerinde, herkesin kullandığı kelimeleri düz mantıktan ayırarak günlük kullanımlarının dışına çıkarmak olmuştur. *Aralarında karşıtlık ilişkisi bulunan farklı kavramlar aynı tamlamada veya aynı ifadede bir araya getirilerek yeni fakat çelişkili bir kavrama ulaşmak şeklinde oluşturulan paradoksal imajlar* yine bu üslubun şiire kattığı bir yenilik olmuştur (Mum 2006: 130). Emrî'nin de zıt kelimeler ile yazılmış şiirleri mevcuttur; fakat bu manzumelerde kullanılan kelimeler bilindik olsa da diğer kelimeler ile beyit içinde farklı anlam boyutları oluşturmaları bakımından önemlidir. Aşağıda verilen örneklerde de görüldüğü üzere, siyah ve beyaz zıtlığı “*siyâh ve sîm-âb*” kelimeleri ile, ateş ve su zıtlığı “*ahker ve eşküm teri*” kelimeleri ile, gün ve gece “*rûz ve şeb/ ağ u kara*” kelimeleri ile verilerek beytin anlamı daha girift hâle getirilmiştir.

Sevâd-ı dîde-i giryânlarumla hatt-ı sirişkümle

Siyâh evraka gam sîm-âbla yazılmış resâyıldür (G. 160/ B. 2)

Katîl-i tîg-ı hicrânâ felek türbem meh ü hurşîd

Yanar üstümde rûz u şeb iki altun çerâgumdur (G. 163/ B. 3)

Gelür acı sühan şîrîn lebden

Şarâb-ı telh olur *tatlu* 'inebden (G. 401/ B. 1)

Lâle âhum yanupdur kızaran ahkeridür

Kararan dâgi değül tamlayan eşküm teridür (M. 134)

Seni gözler göz olmuşdur bu 'âlem ey hilâl-ebrû

Degüldür rûz u şeb anda anuñ *ağ u karasıdur* (M. 164/B. 2)

Ebrû-yo hamuñ kâmetüñe serv-i sehîdir

Egri oturur kendüzi ammâ sözi *togru* (G. 421/ B. 4)

2.2.5. Teşhis Sanatının Kullanımı

Sebk-i Hindî üslubunda, özellikle eşyaya ait mübalağaların kullanımında tezat ve teşhis sanatları fazlaca kullanılmıştır (Babacan 2012: 167). Şairlerin eşya ve olaylara -eşyanın ruh sahibi birer varlığa dönüşmesi gibi- farklı yönlerden bakma çabaları, teşhis sanatının ön plana çıkmasında etkili olmuştur (Kesik 2009: 153). Teşhis (kişileştirme) sanatının, Emrî'nin şiirlerinde de özellikle doğadaki diğer varlıklara insani özellikler yüklemek ve sevgilinin uzuvlarını insan vasıflarıyla bağdaştırmak suretiyle yoğun bir şekilde kullanıldığı görülmektedir.

Câme-i sebzini servüñ gördi pâre pâredür

Dikmege anı getürdi rişte-i ahdar çemen (K. 2/ B. 11)

Sebze 'aksin sanmañuz peyk-i revân-ı âbda

Bagladı beline yeşil kınlu bir hançer çemen (K. 1/ B. 15)

Sultân-ı 'ışk elinde kızıl tozlu yaydur

Yanuk bagırlu kana boyanmış kad-i dü-tâ (G. 3/ B. 4)

Hecr-i ruhunda hâlüme acımayaydı gül

Olmazdı anun alnı terinden gül-âb-ı telh (G. 66/ B. 4)

Ne sâhirsın ki nergis tekye-i sevdâ-yı çeşmüñde

Sadef tâc urınur ma'kûs bir serhûş kalenderdür (G. 156/ B. 2)

Meğer câdû gözüñ sâhir saçuñla bahse düşmişler

Ki biri sihr ile tîr itse mûyı biri mâr eyler (G. 172/ B. 2)

Halüñ sanemâ kılmadı dâneyle ziyâfet

Oldı ser-i zülfünle gönül dün gice mihmân

Agzındaki dendân görünür jâle degüldür

Bülbüllere şol deñlü güler gonca-i handân (G. 403/ B. 4- 5)

Altun üsküflü kul iken işigüñde mihr ü mâh

Bir şeh-i sîmîn-tenüñ olmak revâ mı çâkeri (G. 517/ B. 4)

Murg-ı dil dâğların gösterüp efgân itdi

'Işk tûvûsını seyr it yine cevlân itdi (G. 561/ B. 1)

Felek abdâldur boynında anuñ

İki meftûl-i zerdür mihr ü mâhı (G. 563/ B. 2)

Şebnem u bâd ile sohbetden idüp istiğfâr

Yine el yudı etek silkdi gülşende çenâr (M. 208)

Sonuç

Bu çalışmada yalnızca *Emrî Divanı* incelenmiş olduğundan *Sebki-Hindî*, Türk edebiyatına kesin bir şekilde 16. yüzyıldan itibaren girmişti algısının oluşması doğru değildir. Fakat 16. yüzyıldan itibaren Horasan ve çevresinde yoğun olarak görülen *Sebki-Hindî*'nin Türk edebiyatındaki ilk büyük dalgasının görülmesinden önce de (17. yüzyıldan önce) şiirlerde, dil ve muhteva itibarıyla hissedilmeye başladığını söylemek mümkündür. Emrî'nin özellikle muammada mahir olmasının doğal bir sonucu olarak şiirlerinde, kapalı ve karmaşık ifadeleri, az sözle çok şey anlatma ihtiyacından doğan uzun tamlamaları kullandığı ve beyit bütünlüğünü sağladığı görülmektedir. İki başlık altında incelenen Emrî'nin şiirlerinde *Sebki-Hindî*'nin dil ve muhteva özelliklerinden; genişletilmiş tamlamalar ve birleşik yapıların -birçok beyitte bir mısram tamamını oluşturacak şekilde- fazlaca kullanıldığı, soyut kavramlarda -hayal unsurlarını destekler nitelikte- somutlaştırma yapıldığı, şairin çevresindeki olayları ve zihin dünyasındaki hayalleri, duyular arası aktarım ve teşhis sanatıyla çok fazla işlediği, özellikle aşırı hayal ve mübalağanın geniş yer tuttuğu tespit edilmiştir. Farsça dil unsurlarının kullanımı ve günlük konuşma diline yer verme, zıt kelimeleri bir arada kullanarak çarpık anlam oluşturma da şiirlerin birçoğunda tespit edilen diğer özelliklerdendir. Bunların yanı sıra ayrı bir başlık altında almayıp daha çok aşırı hayalcilik ve mübalağa başlığı altında örneklerine yer verdiğimiz gam, keder, ızdırap da Emrî'nin şiirlerinde yoğun bir şekilde hissedilmektedir. Elbette bu durumun özel hayatıyla paralel olarak geliştiğini düşünmek de mümkündür. Sonuç olarak *Sebki-Hindî*'nin belli başlı özelliklerinin Emrî'nin şiirlerinde çok fazla görüldüğü tespit edilmiştir. Ayrıca eserin kaleme alındığı yüzyıl itibarıyla dönemin diğer şairlerinde de *Sebki-Hindî* izlerinin olup olmadığı araştırılmaya açıktır.

Kaynakça

Alvan, Türkan (2005), *Emrî Divanı'nın Nazım Bilgisi ve Belâgat Yönünden İncelenmesi*, İstanbul Üniversitesi: Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi.

Âryân, Kamer (2005), "Fars Şiirinin Seyri İçinde Hindî Adıyla Meşhur Üslubun Ortaya Çıkışı ve Özellikleri", (çev. İsrail Babacan), *Nüsha* C. V/18: 85-98.

Babacan, İsrail (2008), *Klâsik Türk Şiiri'nde Sebki-Hindî (Hint Üslûbu)*, Gazi Üniversitesi: Sosyal

Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi.

Babacan, İsrail (2012), *Klasik Türk Şiirinin Son Baharı: Sebki Hindî (Hint Üslûbu)*, Ankara: Akçağ Yayınları.

Çetin, Osman (1998), “Horasan”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, 18: 234-241.

Demirel, Şener (2009), “XVII. Yüzyıl Klasik Türk Şiirinin Anam Boyutunda Meydana Gelen Üslup Hareketleri: Klasik Üslup-Sebki Hindî-Hikemî Tarz-Mahallileşme”, *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 4/2*: 279-306.

Dilçin, Cem (2009), “Divan Şiirinde Stilistik Yaklaşım”, *Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Kongresi*,

C. 2: 121-137.

İpekten, Haluk (2019), *Nâ'ili-i Kadîm- Dîvân*, Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı (e-kitap).

Kesik, Beyhan (2009), “Koca Râgıb Paşa'nın Şiirlerinde Sebki Hindî Tesiri”, *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 2: 150-169.

Mum, Cafer (2006), “Sebki Hindî Beyit Yapısı, Paradoksal İmajlar ve Çoklu Duyulama”, *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları I*, 108-141.

Mum, Cafer (2007), *Türk Edebiyatı Tarihi II- Sebki Hindî*, İstanbul: KTB Yayınları.

Mum, Cafer-Belli, Handan (2021), “Klasik Türk Şiirinde Terkiplerdeki Somutlaştırma ve Duyu Aktarımı”, *Bilig*, 97: 79-108.

Saraç, M. A. Yekta (1991), *Emrî ve Divanı*, İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Doktora Tezi.

Saraç, M. A. Yekta (1995), “Emrullâh Emrî”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, 11: 164.

Saraç, M. A. Yekta (2010), “Emrî'nin Hayatı ve Edebî Kişiliği”, *Türkiyat Mecmuası*, 20: 315-331.

Şentürk, A. Atillâ (2017), *Osmanlı Şiir Antolojisi*, İstanbul: YKY Yayınları.

Toker, Halil (1996), “Sebki Hindî (Hind Üslûbu)”, *İlmî Araştırmalar*, 2: 141-150.

Extended Abstract

It is known that *Sebki Hindi*, which emerged especially around India and Afghanistan and spread over a wide geography, with the influence of Iranian poets in the 16th century, was more influential in Turkish literature in the 17th and 18th centuries. In the poems written under the influence of this style, the meaning was prioritized over the word, and the poets' imagination, incomprehensible expressions, and long phrases took place in the works. In this study, which we aim to reveal that the features of the *Sebki Hindi* style have also been felt in Turkish poets since the 16th century, the *Divan of Emrî* has been examined by considering its language characteristics, meaning and content features. In the dictionary; "to melt something, to pour it into a mold" the word *sebk*, which is explained with the meanings of pattern, "style, means style and arrangement of the phrase" as a term. *Sebki Hindi*, on the other hand, is used as the equivalent of the style that expresses the understanding of poetry created by the poets who lived in India and outside India in the 16th and 17th centuries and were influenced by Indian philosophy, literary taste and poetry.

It is unanimously stated in all sources that Emrî, whose real name is Emrullah and is expressed as "Emrî Çelebi, Emrullah Çelebi" in the majority of sources, is from Edirne. There is information that Emrî, who does not have much information about his family and life, did not go out of Istanbul and Edirne, but was only in Medina on the occasion of his duty as a trustee. The fact that he is not busy with any other job reflects that he does not have a high income and therefore does not spend his life in luxury and debauchery. Emrî, whose poems are extremely original and full of rich dreams, was referred to as "*Sultanu's-şuarâ, Emirü's-şuarâ, Emlahu's-şuarâ*" in tezkire and poetry journals written in his time. It is known in the sources that the poet, who is stated to have an extreme passion for cannabis, was in this state until the end of his life and died in this way in Edirne. His only known and surviving work is his *Divan*. The critical text of the work, which has many copies in Turkey and abroad, was prepared after his death, and was prepared as a doctoral thesis by M. A. Yekta Saraç in 1991. After the *divan* publication of M. A. Yekta Saraç on the *Divan of Emrî*, "*Examination of the Divan of Emrî in terms of verse and rhetoric*" by Türkan Çınar Alvan in 2005 and "*Emrî Divanı Dictionary (Contextual Index and Functional Dictionary)*" by Veysi Turan in 2018. Two doctoral studies were carried out named.

In this study, we examined Emrî's poems under two headings, "*language features and content features*", within the framework of the distinctive features of *Sebki Hindi*. In the poems we examined, the language and content features of *Sebki Hindi*; It has been determined that extended phrases and compound structures are used excessively, concretization is made in abstract concepts, the poet's surrounding events and dreams in the world of mind are too much processed with the art of intersensory transfer and diagnosis, especially excessive imagination and exaggeration. The use of Persian language elements and the use of daily spoken language, creating distorted meanings by using opposite words together are other features detected in many

of the poems. In addition to all these features, the sadness, grief and suffering, which we have not included under a separate title, but rather under the title of excessive imagination and exaggeration, are also felt in Emrî's poems.

As a result, it has been determined that the main features attributed to the Sebki Hindi style are used in the *Emir's Divan*. Since only *Emrî's Divan* has been studied, it will not be correct to form the perception that Sebki Hindi has entered Turkish literature since the 16th century; However, it is possible to say that Sebki Hindi, which has been widely seen in India and its surroundings since the 16th century, began to be felt in poems in terms of language and content before the 17th century, when the first big wave in Turkish literature was seen. It is seen that as a natural consequence of the poet's being especially proficient in enigmas, he uses closed and complex expressions, long compositions arising from the need to tell a lot with few words, and ensures the individual integrity of the couplet.